

Ohjausalan koulutus-
ja tutkimusyksikkö

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

ISSN 1796-4717

Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

**HANKONIEMEN YLÄASTEEN
OHJAUSSUUNNITELMAN LAADINTA**

Veli-Jukka Rousu

2008

**Jyväskylän yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos**

SISÄLLYS

ALKUSANAT

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO	6
2. OPINTO-OHJAUS KÄSITTEENÄ	7
3. OPINTO-OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN PERUSKOULUSSA	10
3.1 Ohjauspalvelujen järjestäminen Suomessa	10
3.2 Ohjausta koskevat säädökset	10
3.3 Ohjaus valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa	11
3.4 Hangon opinto-ohjauksen suunnitelma	11
4. OPPILAANOHIJAUKSEN TEHTÄVÄ	13
4.1 Kasvun ja kehityksen ohjaus	13
4.2 Opiskelun ja opiskelutaitojen ohjaus	13
4.3 Ammatilliseen suuntautumiseen ja jatko-opintoihin ohjaus	14
5. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	15
6. KYSELYJEN TULOKSET	17
6.1 Oppilaanohjauksen tärkeys ja saatavuus	17
6.2 Opiskelutaidot	20
6.3 Työelämäntuntemus	22
6.4 Jatkokoulutus ja jatkosuunnitelmat	22
6.5 Tyytyväisyys oppilaanohjaukseen ja ohjauksen riittävyys	24
6.6 Opettajakyselyn tulokset	25
7. OHJAUSSUUNNITELMAN LAADINTA	28
LÄHTEET	29
LIITTEET	
liite 1 Opettajakysely	31
liite 2 Hankoniemen yläasteen ohjaussuunnitelma	32

ALKUSANAT

Tämä kehittämishanke liittyy Jyväskylän yliopiston opinto-ohjaajien monimuotokoulutuksen opiskeluun. Jokainen opiskelijahan toteuttaa, koulutuksen opetussuunnitelman mukaan, koulutuksen aikana kehittämishankkeen, jonka tavoitteena on auttaa opiskelijaa kehittämään omaa ohjaustoimintaa niin yleisellä oppilaitostasolla kuin henkilökohtaisellakin tasolla. Tavoitteena on nimenomaan tehdä mielekäs kehittämishanke sekä henkilökohtaisen että oppilaitoksen kannalta.

Näiden lähtökohtien jälkeen aloin koulutuksen käynnistyttyä miettimään sopivaa kehittämiskohdetta itselleni ja koulullemme, Hankoniemen yläasteelle. Kehittämishanketta tehdessäni en työskennellyt opinto-ohjaajana vaan toimin omassa virassani Hankoniemen yläasteen teknisen työn lehtorina. Olin kuitenkin aiemmin toiminut opinto-ohjaajana koulussamme.

Yhteiset pohtimiset koulun opinto-ohjaaja Tarmo Ahosen kanssa auttoivat kuitenkin lopulta löytämään juuri minulle ja koulullemme sopivan aiheen. Aihe oli koululle laadittava ohjaussuunnitelma. Puuttuihan sellainen sillä hetkellä koulultamme.

TIIVISTELMÄ

Rousu Veli-Jukka

Hankoniemen yläasteen ohjaussuunnitelman laadinta

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Ohjauksen koulutus ja tutkimus, 2008, 37 sivua

Ohjauksen kehittämishankkeita ja käytänteitä

Työn tavoitteena oli laatia Hankoniemen yläasteelle ohjaussuunnitelma. Ohjaussuunnitelma tulee laatia jokaiselle koululle peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden (2004) mukaan.

Ohjaussuunnitelman laatimisen taustatiedot kerättiin kyselylomakkeilla, jotka suunnattiin oppilaille ja opettajille. Oppilaskyselynä käytettiin Opetushallituksen laatimaa opinto-ohjauksen itsearviointilomaketta. Opettajakyselyn laadin itse ja siinä kartoitettiin opettajien omaa ohjaustoimintaa, sitä kuinka paljon he antavat ohjausta ja kuinka vaikeana he ohjausta pitävät.

Oppilaat pitivät ohjausta tarpeellisena ja olisivat halunneet saada sitä enemmän. Koulun antama ohjaus kohdistui niihin asioihin, joita oppilaat pitivät myös tärkeimpinä, kuten ammatilliseen koulutukseen ja eri ammatteihin perehtymiseen. Pojat olivat yleensä tyytyväisempiä ohjaukseen kuin tytöt.

Opettajakyselyn perusteella opettajat antavat omasta mielestään melko paljon ohjausta eivätkä kokeneet sitä vaikeaksi. Eniten opettajat antoivat ohjausta oman oppiaineen opiskelussa.

Kyselyjen antaman tiedon ja aikaisempien koulussa hyväksi koettujen käytäntöjen perusteella laadittiin ohjaussuunnitelma. Ohjaussuunnitelma jakaantuu viiteen osaan: Ohjaus ennen opintoja, Ohjaus opintojen alussa, Ohjaus opintojen aikana, ohjaus opintojen päättövaiheessa ja ohjaus opintojen jälkeen / seuranta.

Avainsanat: peruskoulu, oppilaat, opettajat, ohjaus, oppilaanohjaus, ohjauksen suunnitelma

ABSTRACT

Rousu Veli-Jukka

Development of a school counselling plan for Hankoniemi school.

Jyväskylä: The University of Jyväskylä. Department of Teacher Education. Guidance and Counselling Education and Research Unit, 2008, 37 pages

Guidance and Counselling Development Projects and Practices

The aim of this development project was to develop a school counseling plan for Hankoniemi school which is a secondary school. A counseling plan must be developed for every school according to the curriculum basis of comprehensive schools (2004).

Background information for developing the counseling plan was collected by questionnaires targeted to pupils and teachers. For the pupils I used a self-evaluating questionnaire available from the Finnish National Board of Education. The questionnaire for the teachers was made by myself and it dealt with guidance provided by the teachers.

The pupils thought school counselling is necessary and they would like to have more counselling. The school counselling given by the school was directed to those things which pupils considered the most important, e.g. making pupils familiar with vocational education and different professions. Boys were more satisfied with the counselling than girls.

According to teachers' responses they gave a lot of guidance and they did not consider it to be difficult. They give guidance mostly as part of teaching their own subject.

The school counseling plan was developed utilising the information from the questionnaires and existing school counselling practices. The counseling plan is divided into five parts: guidance before the study, guidance in the beginning of the study, guidance during the study, guidance at the end of the study and guidance after the study / tracing.

Keywords: comprehensive school, pupils, teachers, study guidance, student counselling, counselling plan

1. JOHDANTO

Kehittämishankkeeni tarkoituksena on laatia opinto-ohjauksen suunnitelma Hankoniemen yläasteelle. Teorialähtökohdaksi tuntui järkevältä tutkia oppilaanohjauksen käsitettä ja pyrkiä määrittelemään sitä. Myös tausta-aineiston kerääminen opinto-ohjauksen nykytilasta omassa koulussamme oli tärkeää, jotta saataisiin selville, miten oppilaat kokevat ohjauksen.

Taustatiedoiksi ohjaussuunnitelman laatimiselle päätin kartoittaa ohjauksen nykytilannetta koulussamme. Kartoitukset toteutettiin kyselylomakkeiden avulla. Kyselyt tehtiin sekä oppilaille että opettajille. Näiden taustatietojen, käytännön kokemusten ja koulussa hyviksi koettujen toimintatapojen pohjalta laadin opinto-ohjauksen suunnitelman, joka on liitteenä mukana raporttini lopussa. Koska ohjaus on jatkuva muutoksessa oleva prosessi, toivon myös, että ohjaussuunnitelmakin on sitä. Siihen voi lisätä ja siitä voi jättää pois asioita vuosittain tarpeen mukaan. Ohjaussuunnitelman pohjalta voisi laatia vuosittain päivitetyn ohjauksen vuosisuunnitelman. Silloin se olisi mahdollisimman toimiva työväline, eikä vain ”hyllyssä pölyttyvä paperi”.

2. OPINTO-OHJAUS KÄSITTEENÄ

Opinto-ohjausta on määritelty monella tavalla. Kattavaa määritelmää on mahdotonta löytää. Jokainen määrittelee ohjauksen omista lähtökohdistaan ja omista ohjaukselle asettamistaan tavoitteista. Voidaan puhua opinto-ohjauksesta tai voidaan puhua myös pelkästään ohjauksesta.

Opinto-ohjaus kuuluu ohjausammattien ryhmään. Ohjaus-käsitteen ongelmana on sen monimerkityksisyys. Suomen kielen ohjaus-käsitteellä voidaan englannin kielessä käyttää mm. käsitteitä information, advice, guidance ja counselling. Ohjauskäsitteen amerikkalaista alkuperää kuvaavat ohjaushenkilöistä käytetyt nimikkeet ovat career counsellor, guidance counselor, youth counselor ja school counselor. (Nummenmaa 2002)

Nummenmaa on määritellyt ohjaus-käsitettä seuraavasti: ”paitsi että ohjaus arkipuheessa liitetään moniin erilaisiin yhteyksiin, siihen on myös ammatillisesti monta näkökulmaa. Ohjaus on institutionaalista toimintaa, se on ammatti, jonka pätevyys, asiantuntijuus ja erityisosaaminen saavutetaan muodollisessa koulutuksessa. Ohjausta voidaan tarkastella myös laajemmin tulkiten toimintaympäristönä tai verkostona eli ohjausympäristönä, joka muodostuu erilaisista ohjauksellisista interventioista ja joka edellyttää yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Kolmannessa, suppeimmassa ja alkuperäisimmässä merkityksessä ohjaus (counselling) on yksi ammatillisen keskustelun muoto, joka työmenetelmänä kuuluu useiden ammattien osaamisvaatimuksiin. Ohjaus voidaan erottaa muista ammatillisen keskustelun muodoista keskustelun tavoitteiden sekä ohjaajan ja asiakkaan vuorovaikutussuhteen laadun ja keston perusteella” (Nummenmaa 2002, 58-59).

Sanaparilla ohjaus- ja neuvontatyö (counselling & guidance) Onnismaa (2007) viittaa eri alojen ammatillisiin ohjaus- ja neuvontakäytäntöihin yleisesti. Sana ”ohjaus” viittaa tavallisimmin ohjausvuorovaikutukseen ja ohjauksen prosessiin eri alojen organisaatioissa. Ohjauksen kohteena, asiakkaana, olevasta hän käyttää sanaa ohjattava (counselee), vaikka se tuokin helposti mieleen toimenpiteiden kohteena olemisen. Ohjauksessa oleva henkilö on kuitenkin aktiivinen toimija ja oman elämänsä asiantuntija.

Onnismaan (2003) mukaan ohjaus ei kuitenkaan ole oma tieteenala, vaan monitieteellinen tutkimusala. Kiinnostus ohjaukseen on lisääntynyt viime aikoina eri tieteenalojen piirissä Suomessa ja kansainvälisestikin. Syynä tähän voi olla sekin, että ohjauksen käytännössä ja ohjausvuorovaikutuksessa syntyy jatkuvasti uutta.

Ohjauksen oleellisiin näkökohtiin keskittyvät määritelmät voivat Lairion ja Puukarin (2001) mukaan auttaa hahmottamaan ohjauksen perusulottuvuuksia. Tätä suurempi merkitys on heidän mielestään kuitenkin sillä, että eri määritelmät perustuvat aina joihinkin tieteenalojen ja ohjausalan lähestymistapoihin auttaen opinto-ohjaajaa tarkastelemaan ja kehittämään omaa työtään. Heidän mielestään yhteiskunnan muutosten keskellä opinto-ohjaajalle tärkeitä tieteenaloja ovat esimerkiksi kasvatusfilosofia, kasvatussociologia, oppimis- ja kehityspsykologia, ohjaus- ja neuvontapsykologia sekä sosiaalipolitiikka ja erityispedagogiikka.

Onnismaan ym. (2002) mukaan ohjaus- ja neuvontatyöllä tarkoitetaan sitä, että henkilö, jolla on säännöllinen tai tilapäinen ohjaajan rooli, antaa tai sopii antavansa aikaa, huomiota tai kunnioitusta määräaikaaisesti asiakkaan roolissa olevalle henkilölle tai henkilöille.

Onnismaa (2003) määrittelee ohjausta myös negatioiden kautta, pikemminkin sen kautta mitä ohjaus ei ole kuin mitä ohjaus on. Ohjausta toimintatapana ei ole kovin luontevaa kuvata yhdeksi ammattialaksi tai toimenkuvaksi, vaikka sellainen opinto-ohjaajilla ja ammatinvalintapsykologeilla onkin. Ohjauksen piirteiden ymmärtämiseksi sitä on luontevaa lähestyä moniammatillisena käytäntönä, lähtökohtana ja lähestymistapana eri konteksteissa. Ohjaus ei ole oma tieteenala. Ohjaus ei ole terapiaa. Ohjaus ei ole opetusta. Ohjaus ei ole - ainakaan pääsääntöisesti - myöskään neuvojen antamista.

Peavy (1999) esittelee ohjauksen kymmenen kohdan määritelmänsä:

1. Ohjaus on prosessi, johon liittyy välittämistä, toivoa, rohkaisua, selventämistä ja aktivoimista. Välittäminen tarkoittaa arvostamista ja rakastamista, toisesta huolehtimista ja toisen tukemista. Välittäminen on ymmärtämistä ja aktiivista pyrkimistä toisen olojen parantamiseen. Välittäminen on suhde, johon kuuluu ihmisten välistä viestintää, antamista ja saamista.
2. Ohjaus on toisten auttamiseen tähtäävää reflektiivistä sosiaalista toimintaa. Ohjaus on monimutkainen sosiaalisten auttaviksi tarkoitettujen toimintojen kokonaisuus. Ohjaukselle ominaisiin sosiaalisiin toimintatapoihin kuuluvat henkilökohtainen neuvottelu, ongelmanratkaisu, keskustelu, suunnittelu ja projektien rakentaminen.
3. Ohjaus on yksilöllisiin tarpeisiin sovitettu, käytännöllinen ongelmanratkaisumenetelmä. Ohjaajien käyttämät ongelmanratkaisustrategiat heijastavat ohjaajan koulukunnan teoreettisia oletuksia.
4. Ohjaus on yleinen elämänsuunnittelun menetelmä. Elämänsuunnittelun taustalla on oletus, että ihminen tuo ohjaustilanteeseen aina koko elämänsä. Ihminen voi olla huolissaan erityisesti jostakin elämänalueestaan, mutta muut elämänalueet ovat aina kuvassa mukana.
5. Ohjaus on mahdollistavaa toimintaa eli toimintaa, joka auttaa asiakasta saamaan omat voimavaransa käyttöön. Ohjauksen tulisi auttaa ihmistä kokemaan, että hän voi hallita omaa elämäänsä ja toimintaansa entistä paremmin. Ohjaus auttaa ihmistä tarkastelemaan niitä oletuksia, joiden perusteella hän elää elämäänsä. Prosessi, jossa ihminen voimistuu hallitsemaan omaa tilannettaan, alkaa usein siitä, että aiemmin kyseenalaistamaton oletus otetaan tarkasteltavaksi.
6. Ohjaus on toimintaa, joka tuottaa sosiaalisessa elämässä suunnistamiseen tarvittavia kartoja. Ohjaus, joka selventää ihmisten ongelmaa tai huolenaihetta, avaa uusia mahdollisuuksia tehdä parempia suunnitelmia.
7. Ohjaus on mahdollisuus etsiä uutta sija sosiaalisessa elämässä. Sija sosiaalisessa elämässä liittyy siihen, onko ihmisellä mahdollisuuksia omaksua erilaisia rooleja esimerkiksi työssä, leikissä, rakkaudessa ja vapaa-aikana.
8. Ohjaus on toimintaa, jossa painotetaan mahdollisuuksia, ei sääntöjä tai alistumista. Uusi ja oikea tieto luo tien mahdollisuuksiin, mutta pelkällä informaatiolla on kuitenkin suhteellisen vähän merkitystä ennen kuin siitä tulee yksilön tietoisuudessa käyttökelpoista ja arvokasta todellista sisäistettyä tietoa. Ohjauksessa ohjaaja ja asiakas tutkivat niitä oletuksia, jotka estävät tiedon muuttumista ymmärrykseksi. Tämä on tarpeen, jotta ihminen voisi valita tai toimia.
9. Ohjaus on suojapaikka, jossa saa toivoa, tukea, selvyyttä ja toimintamahdollisuuksia. Ohjaussuhdetta voidaan pitää eräänlaisena tilapäisenä turvapaikkana. Kun ihmisellä ei ole mitään paikkaa mihin mennä, ei ketään kenen puoleen kääntyä eikä ketään, joka kuuntelisi kunnioittavasta, ohjaussuhde voi tarjota tilapäistä emotionaalista turvaa.
10. Ohjaus on elämisen konkreettisten ongelmien ratkaisemiseksi muodostettu yhteistyösuhde. Ohjaaja osallistuu yhdessä asiakkaiden kanssa sellaiseen dialogiin, jonka tarkoituksena on saada asioita tapahtumaan asiakkaan elämässä. Ohjaaja ja asiakas ovat yhteistyökumppaneita ohjausistunnon keskusteluissa.

Peavy (1999) toteaa ohjauksen ja terapian olevan sekä samanlaista että erilaista. Molemmissa on kysymys ihmisten välisen kommunikaation ja itsetutkiskelun prosessista. Ohjaus on prosessi, jonka avulla yksilöä autetaan kehittämään itselleen joukkoa sisäisiä kriteereitä, joiden avulla hän tekee valintoja ja päätöksiä sekä arvioi ja analysoi asioita. Ohjaus pyrkii auttamaan ihmistä parantamaan oman elämänsä hallintaa. Tämä pyrkimys sopii myös terapiaan, mutta ohjauksessa käytetyt menettelytavat ovat erilaisia kuin terapian.

Lairio ja Puukari (2001) käsittelevät ohjauksen määritelmää Gladdingin ja Nelson-Jonesin tekemien määritelmien pohjalta. He määrittelevät ohjauksen suhteellisen lyhytkestoiseksi ihmisten väliseksi teoriapohjaiseksi prosessiksi, jossa perustaltaan psyykkisesti terveitä ihmisiä autetaan ratkomaan kehityksellisiä ja tilannesidonnaisia ongelmiaan. Ohjaus voidaan nähdä myös erityisenä auttamissuhteena, interventiovalikoimana, psykologisena prosessina, tai sitä voidaan tarkastella suhteessa toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin, ohjattaviin tai psykoterapiaan. Yksi tapa määritellä ohjaus on tehdä se hyvän auttamissuhteen kautta (esim. empaattinen ymmärtäminen, ”aktiivinen” tai ”palkitseva” kuunteleminen). Auttamissuhteen lisäksi ohjaajat kiinnittävät huomiota teoreettisen suuntautumisen mukaisiin ohjausmetodeihin tai auttamisstrategioihin. Ohjaus toimii silloin, kun sen avulla pystytään auttamaan ohjattavaa auttamaan itseään. Ohjauksen lopullinen päämäärä onkin tehdä ohjattavista oman elämänsä parhaita ohjaajia.

Gladdingin (1996) mukaan ohjausta määriteltäessä on kuitenkin havaittavissa yhteisiä piirteitä eri määritelmien kesken. Niitä ovat seuraavat: 1) ohjaus on ammatti, joka edellyttää koulutusta, 2) ohjaus on aktiivista toimintaa, ei pelkkää passiivista ongelmien kuuntelua, 3) ohjauksessa käsitellään henkilökohtaisia, sosiaalisia, ammatillisia ja koulutuksellisia kysymyksiä, 4) ohjaajat työskentelevät yleensä ”normaalien” ihmisten parissa, joiden ongelmat vaativat esim. informaatiota tai lyhytkestoista interventiota, 5) ohjaus on teoriapohjaista ja noudattaa joitakin yleisiä periaatteita, 6) ohjausprosessin avulla ohjattava oppii tekemään päätöksiä ja muodostamaan uusia tapoja toimia, tuntea ja ajatella sekä 7) ohjaus jakaantuu useisiin erityisalueisiin kuten opinto-ohjaukseen, avioliittoneuvontaan ja mielenterveysneuvontaan.

Tiedottaminen, neuvonta ja ohjaus ovat Onnismaan (2007) mukaan ohjaajan ammatillisia työtapoja. Hyvä ohjaaja yleensä tunnistaa, millainen toimintatapa voi kussakin tilanteessa auttaa ohjattavaa parhaiten. Tiedottaminen on ohjattavalle tarvittavan tiedon antamista. Tiedotetaan esimerkiksi opiskelu- tai työmahdollisuuksista, mutta pelkkä tiedottaminen ei tue riittävästi ohjattavan omaa päätöksentekoa. Ammattitaitoiselta ohjaajalta vaaditaan tiedon hallintaa ja tiedonvälitystä. Ohjaajan tehtävänä on tiedon kokoaminen, organisointi, päivitys ja levitys. Neuvonta on taasen vuorovaikutteisempaa kuin tiedonvälitys.

3. OPINTO-OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN PERUSKOULUSSA

3.1. Ohjauspalvelujen järjestäminen Suomessa

Ammatinvalinnan- ja urasuunnittelun ohjauspalveluja tuotetaan Suomessa kahden hallinnon alaisuudessa. Oppilaitoksissa opiskeleville annettavat ohjauspalvelut ovat Opetusministeriön alaista toimintaa. Aikuisten ja oppilaitosten ulkopuolella olevien nuorten ohjaus tuotetaan työhallinnon tarjoamana palveluna. (Kasurinen & Vuorinen 2002)

Julkinen työnvälitys aloitettiin Suomessa 1900-luvun alussa, ja 1920-luvulla perustettiin ensimmäinen kykyjä mittaava laboratorio. Ammatinvalinnanohjauksen järjestämistä esitettiin ensimmäisen kerran vuonna 1919, mutta ensimmäinen alan virka perustettiin vasta vuonna 1939, ja toiminta vakiintui vasta toisen maailmansodan jälkeen. (Onnismaa 2007)

Suomessa suurin osa ohjaustyöstä on opinto-ohjausta, joka kehittyi peruskoulu-uudistuksen myötä 1970-luvulla. Aikuisoppilaitoksissa opiskelun henkilökohtaistamista on kehitetty 1990-luvulta lähtien. Koulutus- ja uravalinnat ovat nuorille usein vaikeita, vaikka opinto-ohjaus ja muu opiskelijan hyvinvoinnista huolehtiminen, kuten koulukuraattorien, -psykologien ja -terveydenhoitajien työ, on osa koulutusjärjestelmää. (Onnismaa 2007)

OECD (2004) eli taloudellisen yhteistyö ja kehityksen järjestö on ehdottanut, että eri sidosryhmien ja hallinnonalojen yhteistyötä virallisesti vahvistettaisiin. Samalla ehdotetaan, että urasuunnittelutaidot integroitaisiin opetussuunnitelmiin ja ohjauspalvelujen laadunvarmistusmenetelmiä kehitettäisiin. Ohjauspalveluiden saatavuutta pitäisi myös parantaa kehittämällä joustavia ja monipuolisempia työtapoja. Nuorten ohjauspalveluiden haasteina ovat edelleenkin ohjauksen saatavuus, laatu ja palvelumuotojen monipuolisuus kouluissa ja alueellisissa, moniammatillisissa yhteistyöverkoissa.

3.2. Ohjausta koskevat säädökset

Opetusministeriö vastaa perusopetuksen, toisen ja korkea-asteen opetuksen järjestämisestä. Opetusministeriössä valmistellaan opetuksen ja ohjauksen toteuttamista ja järjestämistä ohjaavat lait ja asetukset sekä perus- ja toisen asteen opetusta määrittävät tuntijaot. Perusopetus-, lukio- ja toisen asteen ammatillisista opetusta säätävissä laissa määrätään, että oppilailla ja opiskelijoilla on oikeus saada tarvitsemiensa ohjaus- ja neuvontapalveluja siinä oppilaitoksessa, jossa he opiskelevat. (Kasurinen & Vuorinen 2002)

Perusopetuslaki(1998/852) ja perusopetusasetus (1998/628) korostavat oppilaiden oikeutta saada opetussuunnitelman mukaista opetusta ja opinto-ohjausta koulupäivien aikana. Ohjausta annetaan henkilökohtaisena ohjauksena, luokkamuotoisena ohjauksena ja pienryhmäohjauksena. Lisäksi säädetään, että opinto-ohjauksesta määrätään tarkemmin Opetushallituksen laatimissa opetussuunnitelmissa.

Opetusministeriön kehittämissuunnitelmassa (Koulutus ja tutkimus vuosina 2003-2008), joka on siis vielä voimassa vuoden 2008 loppuun asti, lähtökohtana on koulutuksen perusturvan varmistaminen. Tavoitteena on syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen. Kehityssuunnitelmassa erityisenä painopistealueina ovat

koulutusjärjestelmän tehokkuuden parantaminen, aikuisten koulutusmahdollisuuksien turvaaminen sekä lasten ja nuorten tukeminen ja ohjaus. Syrjäytymistä ehkäistään koulutustakuulla. Siinä kaikille peruskoulun päättäneille taataan jatko-opiskelupaikka perusopetuksen jälkeen. Tänä syksynä, vuonna 2008, piti 96% peruskoulun päättäneistä aloittaa opiskelu toisella asteella tai lisäopetuksessa. Ilman opiskelupaikkaa jääneiden seuranta ja henkilökohtaista ohjausta tulee suunnitelman mukaan tehostaa. Koulutuksen loppuun saattamista sekä tutkintojen suorittamista edistetään mm. kehittämällä opintojen ohjausta.

Hallituksen strategia-asiakirjassa (2006) syrjäytymisen ehkäisyn ja hoidon vaikuttavuustavoitteena on mm., että hallinnonalojen yhteistyötä syrjäytymisen torjunnassa tiivistetään. Kouluissa ja oppilaitoksissa tämä tarkoittaa oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittämistä.

3.3. Ohjaus valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004) ohjaus on Opiskelun yleinen tuki -otsikon alla. Samassa osiossa on määritelty myös muut opiskelun yleiset tukimuodot. Näitä ovat kodin ja koulun välinen yhteistyö, oppimissuunnitelma, tukiopeus, oppilashuolto ja kerhotoiminta sekä myös ohjauksen järjestäminen.

Ohjauksen järjestämisestä sanotaan, että sen tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa. Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaanoppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymisessä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004)

Tässä kohtaa perusopetuksen opetussuunnitelma korostaa juuri kaikkien opettajien vastuuta oppilaan ohjauksessa. Se ei ole yksinomaan opinto-ohjaajan tehtävä. Jokaisen koulun tulisi myös laatia oma ohjaussuunnitelmansa osaksi opetussuunnitelmaa. Tässä ohjaussuunnitelmassa kirjataan ne käytännöt, joilla ohjaus saadaan osaksi koulun jokapäiväistä toimintaa. Siinä kerrotaan myös työnjaosta koulun eri toimijoiden kesken. Ohjaustoimintaa kuvaavissa suunnitelmissa tulisi näkyä oppilaitoksen sisäisen työnjaon lisäksi moniammatillisen, eri hallinnonalojen välisen ja työelämän sekä huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteet ja toimintatavat. (Nykänen ym. 2007)

Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on oltava mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee selvittää ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajalle tulee järjestää tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004).

Koulussa toteutettavan ohjauksen tulee ennaltaehkäisevän toiminnan lisäksi tukea erityisesti niitä oppilaita, joilla on opiskeluun liittyviä vaikeuksia tai jotka ovat vaarassa jäädä koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle perusopetuksen jälkeen. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004)

3.4. Hangon oppilaanohjauksen opetussuunnitelma

Hangon kaupungin suomenkielisten peruskoulujen opetussuunnitelma (www.hanko.fi/city//pdf/opetussuunnitelma/pdf) myötäilee samoja periaatteita kuin valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteetkin. Opiskelun yleinen tuki kappaleessa on määritelty kodin ja koulun välinen yhteistyö, yhteistyö muiden tahojen kanssa, oppimissuunnitelman laatiminen, tukiopetus, oppilashuolto ja kerhotoiminta.

Omana lukunaan yleinen tuki osassa on ohjauksen järjestäminen. Sen alussa todetaan, että ohjausta annetaan koko peruskoulun ajan. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisuuden kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaustyöhön osallistuvat oppilaanohjaajien lisäksi rehtorit, luokanopettajat, luokanvalvojat ja oppilashuoltohenkilöstö. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.

Ohjauksen tehtävä on tukea ja auttaa oppilaan kasvua, edistää opiskelutaitojen kehittymistä, ohjata oppilasta selviämään peruskoulussa sekä selkeyttää oppilaan ammatillista suuntautumista. Ohjaus muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana kiinnitetään erityisesti huomiota opiskelun nivelvaiheisiin.

Oppilaanohjausta toteutetaan 1.–6.-luokilla pääasiallisesti eri oppiaineiden opetuksen ja muun toiminnan yhteydessä. Vuosiluokilla 7 – 9 oppilaanohjaus järjestetään siten, että se tarjoaa kokonaisuuden, joka muodostuu luokkamuotoisesta ohjauksesta, yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta, sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta sekä työelämään tutustumisesta.

Oppilasta ohjataan hänen tehdessään ainevalintoja opetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Oppilas saa henkilökohtaista ohjausta opiskelujensa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä. Tutustuminen ammatteihin ja työelämään aloitetaan mahdollisimman käytännönläheisesti.

4. OPPILAANOHJAUKSEN TEHTÄVÄ

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2004) korostaa kolmea oppilaanohjauksen ydinaluetta. Nämä ovat oppilaan kasvun ja kehityksen tukeminen, opiskelun ja opiskelutaitojen ohjaus sekä ammatilliseen suuntautumiseen ja jatko-opintoihin ohjaus. Perusopetuksen 7.- 9.- vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden joka muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- työelämään tutustumisesta

4.1. Kasvun ja kehityksen ohjaus

Oppilaan kasvun ja kehityksen tukemisen tavoitteet ovat Peruskoulun opetussuunnitelman perusteiden (2004) mukaan oppilaan itsetuntemuksen lisääminen, tuen antaminen oppilaan omien vahvuuksien löytämiseksi, sosiaalisten taitojen vahvistaminen sekä oppilaan auttaminen koulunkäyntiin ja elämään liittyvissä ongelmissa. Tavoitteena kasvun ja kehityksen tukemisessa on kasvattaa oppilaista itsenäisiä, tasapainoisia, toiset ihmiset ja ympäristön huomioon ottavia ihmisiä.

Muutokset yhteiskunnassa ja työelämässä ovat lisänneet nuorten vaaraa syrjäytyä. Ohjauksessa on kiinnitettävä huomiota oppilaan minäkäsitykseen. Oppilaanohjauksella voidaan edistää oppilaan minäkäsityksen kehittymistä. Keskustelua voidaan käydä kahden keskeisesti opinto-ohjaajan kanssa, pienryhmissä tai koko luokan kesken. Keskustelujen teemat voivat liittyä nuoren elämänpolun eri vaiheisiin ja kehitykseen sekä yhteiskuntaan että nuorten maailmankatsomukseen. Varsinkin kahden keskeisissä ohjaustilanteissa on hyvä tarkastella nuoren vahvuuksia, lahjakkuutta sekä myös hänen heikkouksiaan. Heikkouksia jokainen löytää kyllä helposti, joten se ei saisi olla päällimmäisenä. Omien vahvuuksien löytäminen tulisi olla tavoitteena.

Oppilaanohjaajalla tulisi olla aikaa kuunnella. Hän on usein saavuttanut koulussa aseman, jossa häneen luotetaan. Hänen tulisi pystyä kuuntelemaan ja ymmärtämään oppilasta sekä antamaan apua vaikeinakin hetkinä. Oppilaanohjaaja on koulussaan myös oppilashuoltoryhmän jäsen. Oppilashuoltoryhmä on koulun moniammatillinen yhteistyöryhmä, johon myös oppilaanohjaaja antaa panoksensa. Oppilashuoltoryhmän tarkoituksena on puuttua oppilaiden ongelmiin koulussa ja antaa tukea sekä ohjata eteenpäin.

4.2. Opiskelun ja opiskelutaitojen ohjaus

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004) kerrotaan, että opiskeluun ja opiskelutaitojen ohjauksessa pyritään perehdyttämään oppilas oppimiseen ja auttamaan häntä löytämään oma oppimistyylinsä. Tavoitteena on myös auttaa oppilasta huomaamaan mahdolliset oppimisvaikeutensa ja tekemään työtä sen kanssa. Tärkeä tavoite on myös vahvistaa oppilaan identiteettiä oppijana sekä antaa valmiuksia

elinikäiseen oppimiseen. Tärkeää on auttaa oppilasta tiedostamaan omat vahvuutensa ja ohjata heitä käyttämään niitä hyväksi oppimisessa.

Oppilaanohjaajan tehtäviin kuuluu myös opiskelutaitojen opettaminen, oppimisvaikeuksissa auttaminen, ainevalintojen ja oman opinto-ohjelman tekemisen tukeminen ja jatko-opintovalmiuksien kehittäminen.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä nivelvaiheisiin, siirtymiseen ala-asteelta yläasteelle ja perusopetuksesta toiselle asteelle. Nivelvaiheissa oppilaat tarvitsevat riittävästi informaatiota uudesta koulusta, orientoivaa ohjausta ja henkilökohtaista tukea sopeutumisessa. Tärkeää on koulujen välinen yhteistyö. Oppilaanohjaajan merkitys on tässä erityisen suuri. Oppilaanohjaajan ja ryhmänohjaajan on oltava yhteydessä oppilaiden lisäksi myös oppilaiden vanhempiin.

4.3. Ammatilliseen suuntautumiseen ja jatko-opintoihin ohjaus

Oman uran valinta yhdeksänvuotisen perusopetuksen jälkeen on yleensä suurin oppilaan tekemä valinta sen hetkisen elämänsä aikana. Sen vuoksi uranvalinnan ohjaus onkin pitkä prosessi, joka on pikkuhiljaa kypsynyt ajatuksesta konkreettiseksi valinnaksi yhdeksännellä luokalla. Perusopetuksen opetussuunnitelman (2004) mukaan uravalinnan ohjaus lähtee liikkeelle oppilaan itsetuntemuksen kehittämisestä. Oppilas oppii tuntemaan itsensä paremmin ja osaa löytää omat vahvuutensa. Pikku hiljaa oppilaat ohjataan enemmän ammatilliseen suuntautumiseen. Oppilaat saavat tietoa eri ammateista, yrittäjyydestä sekä koulutusmahdollisuuksista. He tutustuvat työmarkkinoiden tilanteeseen, Suomen koulutusjärjestelmään sekä opiskeluun kotimaassa ja ulkomailla.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Näitä toteutetaan järjestämällä oppilaille työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja uranvalinnan perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Tarkoituksena on hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä aidoissa työympäristöissä. Oppilailla tulee olla myös mahdollisuus arvioida hankkimaansa tietoa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004)

5. KEHITTÄMISHANKEEN TOTEUTTAMINEN

Omassa kehittämishankkeessani laadin Hankoniemen yläasteelle ohjaussuunnitelman, joka sieltä on tähän asti puuttunut. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa (2004) todetaan, että ohjaustoiminnan periaatteet ja työnjako eri toimijoiden kesken on määriteltävä opetussuunnitelmassa. Tähän astikin asiat koulullamme on tehty oikein ja asiallisesti, mutta niitä ei ole kirjattu mihinkään. Kun asiat on kirjattu ja vastuut eri toimijoiden kesken jaettu, on toiminta vieläkin suunnitelmallisempaa, pitkäjänteisempää ja helpompaa, kun tiedetään kuka mitäkin tekee ja missä vaiheessa.

Keskusteltuani koulumme opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa asiasta he myös totesivat työn järjestyksen käytännön kannalta. Koska itse en tätä kehittämishanketta tehdessäni työskennellyt opinto-ohjaajana, oli ensiarvoisen tärkeää, että koulumme opinto-ohjaaja ja rehtori suhtautuivat myönteisesti hankkeeseen ja kokivat sen tärkeäksi.

Kehittämishankkeen teoriataustaa varten hain ohjausalan kirjoista määritelmiä ohjauksesta. Olihan tärkeää määritellä mitä ohjaus on. Samoin halusin mukaan myös ohjausta säätelevän lainsäädännön ja opetussuunnitelman velvoitteet. Ohjauspalvelujen järjestämisestä on myös oma lukunsa.

Halusin mukaan myös tietoa siitä miten oppilaat ja opettajat kokevat ohjauksen koulussamme toteutuvan nykyisin. Tätä varten tein kaksi eri kyselyä, toisen oppilaille ja toisen opettajille.

Varsinainen ohjaussuunnitelma laadittiin siten, että yhdessä koulumme opinto-ohjaajan kanssa kokosimme rungon ohjaussuunnitelmaa varten. Siinä kuvattiin kaikki koulussamme tapahtuva ohjaus. Ohjaus jaettiin neljään eri vaiheeseen, kuten esimerkiksi Luokanohjaajan käsikirjan (Haime ym. 2007) liitteessä koulun ohjaussuunnitelman mallissa on tehty. Nämä vaiheet ovat ennen opintoja, opintojen alussa, opintojen edetessä ja opintojen loppuvaiheessa tehtävä ohjaus. Ohjaus jaettiin myös sisältönsä perusteella kolmeen eri osaan. Ne ovat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissakin (2004) opinto-ohjaukselle annetut tehtävät: Kasvun ja kehityksen ohjaus, opiskelutaitojen ohjaus sekä ammatilliseen suuntautumiseen ohjaus ja jatko-opintoihin ohjaus.

Oppilaskyselyn ajattelin aluksi teettää kaikille koulumme 9.-luokkalaisille. Monet seikat kuitenkin puhuivat sen puolesta, että pienempikin otanta riittäisi valottamaan yhdeksäsluokkalaisten tunteja ohjauksesta. Tämän takia päädyin tekemään kyselyn vain yhdellä koulumme yhdeksännellä luokalla. Luokaksi valikoitui 9 A –luokka, jossa oli 21 oppilasta. Luokassa oli 11 tyttöä ja 10 poikaa. Kyselyn tekopäivänä oli yksi tyttö poissa, joten kyselyyn vastasi yhtä paljon tyttöjä kuin poikiakin eli molempia oli kymmenen.

Oppilaskyselyksi valitsin Opetushallituksen laatiman ja sen kotisivuilta löytyvän opinto-ohjauksen itsearviointikyselyn. Sillä on tarkoitus kartoittaa koulun ohjaustoimintaa kokonaisuudessaan. Oppilaanohjauksella tarkoitetaan tässä kohtaa siis kaikkea sitä oppilaanohjauksesta ja muuta ohjauksesta, jota antavat oppilaanohjaajat, luokanohjaajat (-valvojat) tai ryhmänohjaajat, rehtori sekä muut opettajat.

Kyselyn olisi voinut tehdä tietokoneella, lataamalla ohjelmat Opetushallituksen kotisivuilta oman koulun palvelimelle. Päädyin kuitenkin siihen, että teen kyselyn paperiversiona ja kerään tiedot papereista käsin. Toteutin kyselyn kyseiselle 9A-luokalle paperiversiona 29.4.2008 yhden oppitunnin aikana. Lisäsin kyselyn alkuun yhden

kohdan, jossa oppilas ilmoitti sukupuolensa. Tällä halusin saada hivenen tietoa myös siitä olisiko sukupuolella vaikutusta ohjauksen arviointiin.

Opettajakyselyn laadin itse. Halusin pitää kyselyn mahdollisimman yksinkertaisena. Siksi siinä oli vain kaksi vastattavaa kohtaa. Kysely oli yksisivuinen ja se jaettiin kevään VESO-kokouksessa 22.5.2008 jokaiselle Hankoniemen yläasteella pääasiallisesti opettavalle opettajalle. Heitä oli 18 opettajaa ja kyselyn palautti 13 opettajaa. Kyselyssä piti arvioida omaa ohjaustaan. Ensimmäisessä kohdassa piti miettiä, kuinka paljon antaa ohjausta ja toisessa kohdassa, kuinka vaikeana kokee ohjauksen antamisen. Molemmissa kohdissa piti miettiä omaa ohjausta Ohjauksen järjestäminen -luvussa määriteltyjen asioiden kautta. Siinähan todetaan, että kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

6. KYSELYJEN TULOKSET

Kyselyt tehtyäni kokosin aineiston vanhanaikaisesti kynä ja paperi –menetelmällä ja laadin tuloksista taulukot, jotka ovat seuraavissa alaluvuissa. Tarkastelen pääasiassa vastausten keskiarvoja. Vastauksista olen poiminut ne kohdat, joissa vastausten keskiarvot ovat olleet korkeat (3,5 tai enemmän) tai matalat (2,5 tai vähemmän). Koska oppilaskyselyssä oli erikseen myös sukupuoli, olen yrittänyt pohtia myös tyttöjen ja poikien vastausten suurta eroa, jos sellaista on ollut. Suurena erona olen pitänyt sitä, jos keskiarvot ovat eronneet 0,5 yksikköä toisistaan. Olen kuitenkin pitänyt mielessä vastauksia analysoidessani sen tosiasian, että kyseessä oli vain yksi 9.-luokka ja sen 20 oppilasta, minkä vuoksi tulokset eivät välttämättä kaikilta osin edusta koko koulun oppilaita.

6.1 Oppilaanohjauksen tärkeys ja saatavuus

Kyselyn kaksi ensimmäistä osiota liittyvät toisiinsa. Ensimmäisessä osassa kysyttiin sitä, kuinka tärkeänä oppilas on pitänyt jäljempänä taulukossa olevia oppilaanohjauksen sisältöjä ja toisessa osiossa haluttiin tietää miten hyvin näihin sisältöihin on ollut oppilaanohjausta saatavilla.

Taulukko 1 löytyy seuraavalta sivulta. Kaikkien oppilaiden vastausten keskiarvot olivat melkoisen korkeat. Yhdessäkään kohdassa keskiarvo ei ole mennyt alle kahden ja puolen eikä edes alle kolmen. Sen sijaan 3,5 tai yli meneviä keskiarvoja löytyy kymmenestä kohdasta kahdestakymmenestä. Korkeimman keskiarvon (4,4) saa kohta ”työelämä ja työpaikat”. Lähes samaan pääsee myös ”eri ammatit” (ka 4,3). Neljän keskiarvoihin pääsevät myös kohdat ”jatko-opintoihin ammatillisessa koulutuksessa ja ammatillisiin opintoihin perehtyminen” (ka 4,0) sekä ”eri oppiaineiden merkitys jatko-opintojen kannalta” (ka 4,2). Voidaan siis sanoa varsin yksiselitteisesti, että oppilaiden mielestä oppilaanohjaus on tärkeää. Jos katsotaan eroja tämän otannan tyttöjen ja poikien kesken, huomataan, että kolmessa kohdassa vastausten keskiarvo poikkeaa 0,5 yksikön verran toisistaan.

Työelämä ja työpaikat -kohdassa oli ero 0,8 yksikköä. Tässä kohdassa kuitenkin molemmilla sukupuolilla vastausten arvot olivat korkeat (pojat: 4,8 ja tytöt: 4,0). Toisena 0,8 yksikön erona tyttöjen ja poikien vastauksissa oli oppilaanohjauksen tärkeydessä opiskelussa 7.-9-luokilla. Tyttöjen arvioissa se sai keskiarvon 3,9 ja pojilla 3,1. Tytöt siis pitivät ohjausta 7.-9-luokilla melkoisen paljon tärkeämpänä kuin pojat. Voisiko tässä olla syynä tyttöjen kehittyminen hieman aikaisemmin ja vastuunoton tärkeys myös omissa opiskeluasioissa? Ainevalinnat ja valinnaisiin liittyvät kysymykset –kohdassa tytöt antoivat vastauksissaan keskiarvon 4,1 ja pojat 3,6. Sen voisi ajatella liittyvän edelliseen kohtaan. Tytöt miettivät enemmän opiskelua ja siellä tehtyjen ainevalintojen tärkeyttä.

TAULUKKO 1 Oppilaanohjauksen tarpeellisuus (vastausten lukumäärä ja keskiarvot)

Oppilaanohjauksen tarpeellisuus	1=ohjaus ei ole lainkaan tärkeää:	2= ohjaus on hiukan tärkeää:	3= ohjaus on jonkin verran tärkeää:	4=ohjaus on melko tärkeää:	5=ohjaus on erittäin tärkeää:	KA:	KA:
	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	Kaikki
opiskelu 7.-9.-luokilla	1 / 1	1 / -	1 / 2	5 / 3	2 / 4	3,1 / 3,9	3,5
ainevalinnat ja valinnaisiin liittyvät asiat	1 / -	- / -	3 / 2	4 / 5	2 / 3	3,6 / 4,1	3,9
eri oppiaineiden arvostelu	1 / -	3 / 1	3 / 6	3 / 3	- / -	2,8 / 3,2	3,0
eri oppiaineiden merkitys jatko-opintojen kannalta	- / -	- / -	1 / 2	6 / 5	3 / 3	4,2 / 4,1	4,2
jatko-opinnot lukiossa ja lukio-opint.perehtyminen	- / -	1 / -	3 / 4	3 / 3	3 / 3	3,8 / 3,9	3,9
jatko-opintoihin ammat.koul. ja ammatill opintoihin pereht.	- / -	- / 1	2 / 1	6 / 5	2 / 3	4,0 / 4,0	4,0
ns. kahden tutkinnon suorittaminen	- / -	2 / 1	3 / 5	4 / 3	1 / 1	3,4 / 3,4	3,4
jatko-opintomahdollisuudet lukion jälkeen	- / -	1 / -	4 / 3	2 / 4	3 / 3	3,7 / 4,0	3,9
jatko-opintomahdollisuudet amm.koulutuksen jälkeen	- / -	1 / 1	1 / 2	6 / 4	2 / 3	3,9 / 3,9	3,9
kansainväliset opiskelumahdollisuudet	- / 1	1 / -	6 / 2	3 / 6	- / 1	3,2 / 3,6	3,4
itsetuntemus ja oma kehittyminen	- / -	3 / 2	2 / 2	3 / 4	2 / 2	3,4 / 3,6	3,5
opiskelutaidot	- / -	1 / 2	5 / 5	3 / 2	1 / 1	3,6 / 3,2	3,4
opiskeluongelmat ja oppimisvaikeudet	- / -	3 / 1	3 / 4	3 / 3	1 / 2	3,2 / 3,6	3,4
henkilökohtaiset ongelmat tai vaikeudet	1 / -	1 / 3	5 / 2	3 / 5	- / -	3,0 / 3,2	3,1
työelämä ja työpaikat	1 / -	- / 1	2 / 1	3 / 5	4 / 3	4,8 / 4,0	4,4
eri ammatit	- / -	- / -	1 / 2	5 / 3	4 / 5	4,3 / 4,3	4,3
oppilaanohjaajan antama henkilökohtainen ohjaus ja neuv.	- / 1	- / -	3 / 3	5 / 3	2 / 3	3,9 / 3,7	3,8
luokanvalvojan antama ohjaus ja neuvonta	1 / 1	1 / 1	3 / 4	5 / 3	- / 1	2,8 / 3,2	3,0
rehtorin antama ohjaus ja neuvonta	1 / 1	2 / 1	2 / 4	4 / 4	1 / -	2,9 / 3,1	3,0
muiden opettajien antama ohjaus ja neuvonta	1 / -	1 / 1	4 / 5	4 / 4	- / -	3,1 / 3,3	3,2

TAULUKKO 2 Kuinka hyvin oppilaanohjausta on ollut saatavilla? (vastausten lukumäärä ja keskiarvot)

Oppilaanohjauksen tarpeellisuus	1=ohjaus ei ole lainkaan tärkeää:	2= ohjaus on hiukan tärkeää:	3= ohjaus on jonkin verran tärkeää:	4=ohjaus on melko tärkeää:	5=ohjaus on erittäin tärkeää:	KA:	KA:
	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	Kaikki
opiskelu 7.-9.-luokilla	1 / 1	1 / -	2 / 3	5 / 5	1 / 1	3,4 / 3,5	3,5
ainevalinnat ja valinnaisiin liittyvät asiat	1 / 1	- / 2	3 / 2	5 / 5	1 / -	3,5 / 3,1	3,3
eri oppiaineiden arvostelu	1 / -	- / 2	7 / 4	2 / 4	- / -	3,0 / 3,2	3,1
eri oppiaineiden merkitys jatko-opintojen kannalta	- / 2	- / -	4 / 5	6 / 2	- / 1	3,6 / 3,0	3,3
jatko-opinnot lukiossa ja lukio-opint.perehtyminen	1 / 2	1 / -	2 / 6	4 / 2	2 / -	3,5 / 2,8	3,2
jatko-opintoihin ammat.koul. ja ammatill opintoihin pereht.	- / -	- / -	4 / 4	6 / 3	- / 3	3,6 / 3,9	3,8
ns. kahden tutkinnon suorittaminen	- / 1	2 / 2	2 / 6	6 / 1	- / -	3,4 / 2,7	3,1
jatko-opintomahdollisuudet lukion jälkeen	- / 2	4 / 2	2 / 5	4 / -	- / 1	3,0 / 2,6	2,8
jatko-opintomahdollisuudet amm.koulutuksen jälkeen	- / 1	2 / 1	1 / 6	4 / 1	2 / 1	3,3 / 3,0	3,2
kansainväliset opiskelumahdollisuudet	1 / 3	3 / 3	4 / 3	1 / 1	1 / -	3,7 / 2,2	3,0
itsetuntemus ja oma kehittyminen	2 / 1	- / 1	3 / 5	4 / 3	1 / -	3,2 / 3,0	3,1
opiskelutaidot	- / -	1 / 3	5 / 3	3 / 4	1 / -	3,4 / 3,1	3,3
opiskeluongelmat ja oppimisvaikeudet	- / 1	3 / 2	2 / 5	3 / 1	2 / 1	3,4 / 2,9	3,2
henkilökohtaiset ongelmat tai vaikeudet	1 / 1	1 / 4	3 / 4	5 / -	- / 1	3,5 / 2,6	3,1
työelämä ja työpaikat	- / -	1 / 2	2 / 4	4 / 4	3 / -	3,9 / 3,2	3,6
eri ammatit	- / -	- / 1	6 / 5	2 / 3	2 / 1	3,6 / 3,4	3,5
oppilaanohjaajan antama henkilökohtainen ohjaus ja neuv.	- / 1	1 / 2	4 / 4	5 / 2	- / 1	3,4 / 3,0	3,2
luokanvalvojan antama ohjaus ja neuvonta	1 / -	3 / 1	2 / 8	3 / 1	1 / -	3,0 / 3,0	3,0
rehtorin antama ohjaus ja neuvonta	1 / 1	4 / 3	- / 6	4 / -	1 / -	3,0 / 2,5	2,8
muiden opettajien antama ohjaus ja neuvonta	1 / 1	3 / 3	- / 5	5 / 1	1 / -	3,2 / 2,6	2,9

Edellisessä kohdassa todettiin, että oppilaat pitivät oppilaanohjausta tärkeänä. Kuinka hyvin oppilaat ovat omasta mielestään saaneet ohjausta näihin tärkeisiin pitämiinsä asioihin? Yhdessäkään kohdassa ei vastausten keskiarvo ole yli 4 ja alle kolmen

keskiarvoja löytyy kolme kappaletta. Oppilaat ovat siis sitä mieltä, että oppilaanohjausta ei ole saatavilla tarpeeksi.

Hyvä on kuitenkin huomata, että parhaat arvot saatavuudessa ovat saaneet juuri ne samat asiat, jotka oppilaat pitivät ensimmäisessä kohdassa tärkeimpinä. Oppilaat antoivat saatavuudessa korkeimmat pisteet kohdille jatko-opintoihin ammatillisessa koulutuksessa ja ammatillisiin opintoihin perehtyminen (ka 3,8), työelämä ja työpaikat (ka 3,6), eri ammatit (ka 3,5), opiskelu 7.-9-luokilla (ka 3,5) ja eri oppiaineiden merkitys jatko-opintojen kannalta (ka 3,3). Näistä neljästä kolme on kärkikolmikossa tärkeydessäkin. Jatko-opinnot lukiossa ja lukio-opintoihin perehtyminen sai seuraavaksi korkeimman keskiarvon (3,2), jonka oppilaat olivat arvioineet myös ”tarpeellisuuslistallakin” korkealle.

Alle kahden ja puolen arvoihin ei jäänyt mikään kohta, joten siinä mielessä voi ohjaukseen olla kuitenkin varsin tyytyväinen. Alle kolmen keskiarvoihin jäi neljä kohtaa. Kaksi näistä keskiarvoista olivat rehtorin antama ohjaus ja neuvonta (ka 2,8) sekä muiden opettajien antama ohjaus ja neuvonta (ka 2,9). Tuntuu siltä, että oppilaat kokevat etteivät he saa riittävästi neuvontaa näiltä henkilöiltä. Oppilaanohjaajan antamalle ohjaukselle oppilaat antoivat keskiarvon 3,1. Voi olla tietysti niinkin, että oppilaat eivät aina tiedosta saavansa muiden ohjausta kuin juuri opinto-ohjaajan.

Suurin ero tyttöjen ja poikien vastauksissa oli kohdassa kansainväliset opiskelumahdollisuudet. Siinä ero oli 1,5 yksikköä. Pojat antoivat keskiarvon 3,7 ja tytöt keskiarvon 2,2. Syytä en osaa löytää näihin vastauksiin. Tuskinpa pojat ovat kuitenkaan saaneet kansainvälisyyteen ohjausta enemmän kuin tytöt samalla luokalla.

Kohdassa henkilökohtaiset ongelmat ja vaikeudet on poikien ja tyttöjen keskiarvo myös melko kaukana toisistaan (tytöt 2,6 ja pojat 3,5). Samansuuntaisia arvoja antoi myös edellinen kohta, jossa arvioitiin asian tärkeyttä. Tytöt eivät pitäneet sitä niin tärkeänä, eivätkä he ole omien kokemusten mukaan saaneet siihen myöskään niin paljon ohjausta kuin pojat.

Myös kohdissa eri oppiaineiden merkitys jatko-opintojen kannalta, jatko-opinnot lukiossa ja lukio-opintoihin perehtyminen, kahden tutkinnon suorittaminen, opiskeluongelmat ja oppimisvaikeudet sekä työelämä ja työpaikat ovat tyttöjen ja poikien antamien vastausten erot yli 0,5 yksikköä pienempiä tytöillä kuin pojilla. Ilmeisesti tytöt suhtautuvat kriittisemmin samaansa ohjaukseen ja kokevat tarvitsevansa sitä enemmän useamassakin kohdassa, kun taasen pojat tuntuvat tyytyvän vähempään ja ovat tyytyväisempiä ohjauksen saatavuuteen kuin tytöt.

6.2 Opiskelutaidot

Tässä osiossa oppilaat arvioivat omia opiskelutaitojaan. Yli neljään ei noussut yksikään kohta eikä alle 2,5 jäänyt yksikään kohta. Korkeimpiin arvoihin päästiin kohdassa: Osaan arvioida vahvuuksiani ja heikkouksiani oppijana. Siinä keskiarvo nousi 3,9:ään. 3,5:een tai sen yli nousi kolme kohtaa: Osaan arvioida onnistumistani oppimisessa (ka 3,5), Koen onnistuvani opiskelussa (ka 3,6) ja Olen tyytyväinen valintoihini (ka 3,7). Tämän perusteella näyttää siltä, että oppilaat olisivat suhteellisen tyytyväisiä omiin opiskelutaitoihinsa.

Vuonna 2002 tehdyssä opinto-ohjauksen tilan arvioinnissa oppilaat arvioivat opiskelutaitojen ohjauksen kohtalaisen hyväksi. He katsoivat saavansa opinto-ohjaajilta parhaiten neuvoja ja apua, sen sijaan aineenopettajilta he eivät mielestään juurikaan saaneet ohjausta. (Numminen ym. 2002)

TAULUKKO 3 Opiskelutaidot (vastausten lukumäärä ja keskiarvot)

Opiskelutaidot	1= ei lainkaan	2= hiukan	3= jonkin verran	4= melko paljon	5= täysin / erittäin paljon	KA:	KA:
	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	Kaikki
Opiskelu kiinnostaa minua	2 / -	1 / 1	3 / 5	4 / 1	- / 3	2,9 / 3,6	3,3
Koen onnistuvani opiskelussa	1 / -	1 / -	1 / 6	7 / 3	- / 1	3,7 / 3,5	3,6
Olen tyytyväinen tekemiini valintoihin	- / 1	- / 1	1 / 3	8 / 4	1 / 1	4,0 / 3,3	3,7
Asetan oppimiseen liittyviä tavoitteita itselleni	2 / 1	1 / 4	5 / 3	1 / 2	1 / -	3,0 / 2,6	2,8
Osaan arvioida onnistumistani oppimisessa	- / 1	2 / 1	3 / 3	4 / 5	1 / -	3,7 / 3,2	3,5
Osaan käyttää erilaisia opiskelumenetelmiä	1 / 1	3 / 2	3 / 4	3 / 3	- / -	2,8 / 2,9	2,9
Olen tehnyt ainevalintani tietoisena niiden merkityksestä jatko-opint. ja ammattiin	1 / 4	2 / 2	2 / 1	5 / 2	- / 1	3,1 / 2,8	3,0
Osaan arvioida vahvuuksiani ja heikkouksiani oppijana	- / 1	- / 2	5 / 3	3 / 3	2 / 1	3,7 / 4,1	3,9
Osaan pyytää tukiopetusta tarvittaessa	- / -	4 / 3	1 / 2	4 / 3	1 / 2	3,2 / 3,4	3,3

Alle kolmen keskiarvot tuli kahteen kohtaan: Asetan oppimiseen liittyviä tavoitteita itselleni (ka 2,8) ja Osaan käyttää erilaisia opiskelumenetelmiä (ka 2,9). Näitäkään eivät oppilaat arvioineet siis kovin alhaalle. Oppimaan oppimisen taitoja siis tarvitaan.

Kolmessa kohdassa olivat tyttöjen ja poikien erot yli 0,5 yksikön. Kohdassa osaan arvioida onnistumistani oppimisessa ero tyttöjen ja poikien kesken oli 0,5, poikien arvioidessa omat opiskelun arvioimiskykynsä paremmiksi. Pojat kenties vertailevat onnistumistaan realistisemmin omiin kykyihinsä nähden kuin tytöt, jotka voivat vaatia itseltään liikaa ja saattavat verrata omaa onnistumistaan vain täydelliseen suoritukseen.

Kohta, jossa oppilas kertoo tyytyväisyyttään tekemiinsä valintoihin, oli myös yksi niistä, joissa sukupuolella oli merkitystä omissa arvioinneissa. Pojat olivat huomattavasti tyytyväisempiä omiin valintoihinsa (ka 4,0) kuin tytöt (ka 3,3). Tämä oli varsin mielenkiintoista, koska kyselyn aikaan olivat nämä 9.-luokkalaiset tehneet omat toisen asteen jatko-opiskeluvalintansa. Tytöt tuntuivat enemmän epäröivän valintojensa suhteen, kun pojat tuntuivat olevan vielä melko tyytyväisiä omiin valintoihinsa.

Poikia opiskelu kiinnosti huomattavasti vähemmän kuin tyttöjä (ero on 0,7 yksikköä). Tämä tulos ei varsinaisesti ole mikään yllätys, vaan samanlaisia tuloksia on tullut myös paljon laajemmissakin kyselyissä tästä asiasta. Voisiko teoriapainotteisuus yläasteella ”paistaa läpi” näistäkin vastauksista. Pojat eivät viihdy koulussa ja ovat tyytyväisiä valintoihinsa, jotka ”päästävät” heidät peruskoulua vähemmän teoreettisiin ammattikouluopintoihin. Näin he ehkä ajattelevat vielä tässä vaiheessa. Monelle pojalle voi sitten ammattiopintojen ensimmäinen vuosi olla hyvinkin vaikea, koska kauan odotettu käsillä tekeminen jää kuitenkin yllättävän vähiin opiskelujen alkuvaiheessa. Pettymys ammattiopintoihin voi olla joillakin edessä, mene ja tiedä?

6.3 Työelämätuntemus

Kyselyn työelämätuntemusosiossa haluttiin kysyä oppilaiden työelämän tuntemuksesta, varsinkin koulun työelämään tutustumisjaksoista (TET). Vastausten keskiarvot olivat lähellä kolmosta, joka tarkoittaa jonkin verran. Keskiarvot vaihtelivat 2,9:n ja 3,3:n välillä.

TAULUKKO 4 Työelämätuntemus (vastausten lukumäärä ja keskiarvot)

Työelämätuntemus	1= ei / en lainkaan	2= hiukan	3= jonkin verran	4= melko paljon	5= täysin / erittäin paljon	KA:	KA:
	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	Kaikki
Työelämään tutustuminen oli hyödyllistä jatko-opinto suunnitelmieni kannalta	2 / 3	1 / 2	- / 2	3 / 1	4 / 2	3,6 / 2,7	3,2
Työkokemuksilla oli tärkeä merkitys uranvalinnan kannalta	3 / -	1 / 3	2 / 4	3 / 1	1 / 2	2,8 / 3,2	3,0
Työelämään tutustuminen vaikutti myönteisesti työasenteisiini	- / 2	3 / 3	1 / 1	4 / 1	2 / 3	3,5 / 3,0	3,3
TET-jaksoilla sain paljon uutta tietoa työelämästä	2 / 3	1 / 3	2 / -	4 / 2	1 / 2	3,1 / 2,7	2,9
Olen saanut tietoa työnhakumenettelyistä	1 / 1	1 / 4	2 / 4	5 / 1	1 / -	3,4 / 2,5	3,0

Tässä kohtaa poikien ja tyttöjen vastaukset poikkeavat toisistaan melkoisen paljon. Tyttöjen vastausten keskiarvot ovat kaikissa muissa kuin kohdassa ”työkokemuksilla oli tärkeä merkitys uranvalinnan kannalta” alemmat kuin poikien. Työelämään tutustuminen oli hyödyllistä jatko-opintosuunnitelmieni kannalta ja Olen saanut tietoa työnhakumenettelyistä ero poikien ja tyttöjen välillä oli 0,9 yksikköä. Tytöt eivät ilmeisesti olleet kovinkaan tyytyväisiä, verrattuna poikiin, omien TET-paikkojen suhteen. Se, olivatko tytöt sitten valinneet niitä perinteisiä ”naistenaloja” tutustumiskohteikseen, ei tässä tullut esille.

Koska kohdassa työkokemuksella oli tärkeä merkitys uranvalinnan kannalta tytöt saivat korkeamman keskiarvon, on työkokemuksilla ollut tärkeämpi vaikutus tyttöihin kuin poikiin. Voisi olettaa, että tytöt ovat huomanneet omasta soveltuvuudestaan siihen alaan, johon ovat tutustuneet enemmän kuin pojat. Vai ovatko pojat olleet tutustumassa jo entuudestaan tuttuihin aloihin ja tehneet valintoja, joissa tiesivät jo etukäteen viihtyvänsä?

6.4 Jatkokoulutus ja jatkosuunnitelmat

Jatkokoulutus ja jatkosuunnitelmista kysyttäessä oli kaksi kohtaa, joissa keskiarvo ylsi neljään. Osaan hakea koulutustietoa tietoverkoista (esim. Internetistä) oli niistä toinen. Siinä keskiarvo oli tasan neljä. Tytöt arvioivat omat kykynsä tässä kohtaa 0,7 yksikköä alhaisemmiksi kuin pojat. Pojat tuntuvat omasta mielestään hallitsevan paremmin tietoverkkojen käytön kuin tytöt. Se, että tässä kohdassa keskiarvo ylsi neljään, voisi kuvata hyvinkin aikaamme, jossa tietoverkot ja niiden käyttö on oppilaille jo jokapäiväistä.

Toinen kohta, jossa keskiarvo meni yli neljän oli ”Osaan hakea yhteishaussa koulutuspaikkaa”. Sen keskiarvo oli sekä tytöillä että pojilla 4,2. Se tulos on hyvä, sillä onhan yksi ohjauksen tärkeimmistä tehtävistä saada peruskoulun oppilaat hakeutumaan jatkokoulutukseen. Sen he osaavat ainakin tehdä, näiden tietojen perusteella.

TAULUKKO 5 Jatkokoulutus ja jatkosuunnitelmat (vastausten lukumäärä ja keskiarvot)

Jatkokoulutus / jatkosuunnitelmat	1= ei / en lainkaan	2= hiukan	3= jonkin verran	4= melko paljon	5= täysin / erittäin paljon	KA:	KA:
	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	Kaikki
Osaan hakea yhteishaussa koulutuspaikkaa	- / -	1 / -	- / 2	5 / 4	4 / 4	4,2 / 4,2	4,2
Osaan käyttää yhteishakuopasta	- / 1	- / -	2 / 2	5 / 5	3 / 1	4,1 / 3,2	3,7
Tunnen etenemisväylän peruskoulusta jatkokoulutukseen	- / -	2 / 3	1 / 1	6 / 2	1 / 4	3,6 / 3,7	3,7
Tunnen keskeiset piirteet lukiokoulutuksen rakenteesta	1 / -	2 / 5	1 / 1	4 / 3	1 / 1	2,9 / 3,0	3,0
Tunnen keskeiset piirteet ammattillisesta koulutuksesta	- / -	1 / 1	3 / 5	3 / 3	3 / 1	3,8 / 3,4	3,6
Olen saanut tietoa, että toisen asteen opisk. voi suorittaa amm. tutk. yhteydessä lukio- opin ja yo-tutkinnon	1 / -	2 / 5	2 / 2	4 / 3	1 / -	3,2 / 2,8	3,0
Olen saanut tietoa, että toisen asteen opisk. voi suorittaa yo-tutk. ohella amm.opintoja ja ammatillisen tutkinnon	1 / -	3 / 5	1 / 2	5 / 3	1 / -	3,0 / 2,8	2,9
Osaan hakea koulutustietoja tietoverkoista (esim Internetistä)	- / -	- / 1	1 / 2	5 / 7	- / -	4,3 / 3,6	4,0
Tunnen työvoimatoimiston tietopalvelun	2 / 2	1 / 4	5 / 4	1 / -	1 / -	2,8 / 2,2	2,5
Tunnen työvoimatoimiston amm.valintapsykologin palvelut	4 / 3	1 / 5	3 / 2	1 / -	1 / -	3,0 / 1,9	2,5
Tiedän kuinka voin hakeutua lisäkoulutukseen peruskoulun jälkeen	- / 3	2 / 1	5 / 2	2 / 3	1 / 1	3,2 / 2,3	2,8

Kohdassa, jossa kysyttiin osaanko käyttää yhteishakuopasta, oli tyttöjen ja poikien keskiarvojen ero melkoisen suuri (0,9). Pojat osasivat, ainakin omasta mielestään, käyttää yhteishakuopasta paremmin kuin tytöt.

Yhteishakuoppaan käytön lisäksi tyttöjen ja poikien välillä oli suurehkoja eroja myös muutamassa muussa kohtaa. Pojat ovat jatkokoulutuksen ja jatkosuunnitelmien suhteen arvioineet omat taitonsa huomattavasti korkeammalle kuin tytöt mm. lisäkoulutukseen hakeutumisen, ammatinvalintapsykologin palvelujen, työvoimatoimiston tietopalvelujen sekä kohdan tiedon saamisen ammatillisen tutkinnon yhteydessä suoritettavista lukio-opinnoista. Onko mahdollista, että pojat ovat tässä vaiheessa olleet enemmän tekemisissä mm. työvoimatoimiston ja sen palvelujen kanssa? Ovatko he osanneet

käyttää vaikkapa ammatinvalintapsykologin palveluja jo hakiessaan toiselle asteelle. Onko heitä ohjattu myös sinne enemmän kuin tyttöjä?

6.5 Tyytyväisyys oppilaanohjaukseen ja ohjauksen riittävyys

Arvioitaessa tyytyväisyyttä ja ohjauksen riittävyyttä tuli samankaltaisia tuloksia kuin kahdessa ensimmäisessä kohdassa, joissa arvioitiin ohjauksen tarpeellisuutta ja riittävyyttä. Oppilaat olisivat halunneet enemmän ohjausta useassakin kohdassa. Tämä tuli esiin varsinkin verrattaessa tyttöjä ja poikia keskenään. Tyttöjen vastausten keskiarvot ovat lähes kauttaaltaan yhden yksikön alemmat kuin poikien. He suhtautuvat kriittisemmin ohjaukseen.

TAULUKKO 6 Tyytyväisyys oppilaanohjaukseen ja ohjauksen riittävyys (vastausten lukumäärä ja keskiarvot)

Tyytyväisyys oppilaanohjaukseen ja ohjauksen riittävyys	1= ei / en lainkaan	2= hiukan	3= jonkin verran	4= melko paljon	5= täysin / erittäin paljon	KA:	KA:
	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	pojat / tytöt	Kaikki
Olen tyytyväinen saamaani ohjaukseen	- / 1	- / 1	3 / 5	4 / 3	3 / -	4,0 / 3,0	3,5
Oppilaanohjaus on lisännyt tietojani ammateista	- / -	- / 3	2 / 3	5 / 4	3 / -	4,1 / 3,1	3,6
Oppilaanohjaus on lisännyt tietojani työelämästä	- / -	- / 3	3 / 2	3 / 5	4 / -	4,1 / 3,2	3,7
Oppilaanohj. on lisännyt tietojani koulutusmahdollisuuksista	- / 1	- / 2	2 / 4	7 / 3	1 / -	3,9 / 2,9	3,4
Oppilaanohjaus on auttanut minua oppimisessa	1 / 3	2 / 2	2 / 5	5 / -	- / -	3,1 / 2,4	2,8
Oppilaanohjaus on auttanut opiskelu- ym. tavoitteiden asettamisessa	1 / 3	2 / 3	4 / 4	3 / -	- / -	2,9 / 2,1	2,5
Oppilaanohjaus on auttanut minua opiskelumenetelmien kehittämisessä	1 / 3	4 / 5	3 / 2	2 / -	- / -	2,6 / 1,9	2,3
Oppilaanohjaus on antanut riittävästi tietoa yhteishausta toisen asteen koulutukseen	- / 2	2 / 2	2 / 5	4 / -	2 / 1	3,6 / 2,4	3,0
Oppilaanohj. on opastanut tietoverkkojen käyttöön jatko-opintojen suunnittelussa ja ammatinvalinnassa	1 / 1	3 / -	2 / 6	4 / 3	- / -	2,9 / 3,1	3,0
Oppilaanohjaus on antanut riittävästi tietoa oman koulun opetuksesta ja toimintatavoista	1 / 3	1 / 1	2 / 3	5 / 3	1 / -	2,9 / 2,6	2,8
Tiedän, mistä tai keneltä haen apua, jos minulla on ongelmia opiskelussani tai hlökohtaisissa asioissani	- / 1	1 / 2	1 / 3	3 / 3	5 / 1	3,7 / 3,1	3,4

Poikien keskiarvot osioissa ”olen tyytyväinen saamaani ohjaukseen”, ”oppilaanohjaus on lisännyt tietojani ammateista” sekä ”oppilaanohjaus on lisännyt tietojani työelämästä” olivat joko 4,0 tai 4,1. Tyttöjen vastaavat keskiarvot olivat 3,0; 3,1 tai 3,2. Onko sitten tyttöjen tietämys ollut parempi näissä asioissa ennen ohjausta vai ovatko pojat vain saaneet enemmän irti tässä kohtaa ohjauksesta? Verrattaessa poikien ja tyttöjen vastauksia huomataan, että näissä kolmessa kohtaa yksikään tyttö ei ole antanut täyttä viitosta (eli täysin / erittäin paljon). Pojista sen sijaan kahdessa kohdassa kolme ja yhdessä neljä on arvioinut saamaansa ohjausta ja tietojen lisääntymistä ammateista ja työelämästä korkeimmalle viitos-tasolle. Tytöt ovat siis huomattavasti kriittisempiä saamaansa ohjaukseen. Ei sovi kuitenkaan unohtaa, että kaikkien keskiarvothan näissä kaikissa kolmessa kohtaa ovat kuitenkin varsin korkeat (3,5 - 3,7).

Alhaisimman keskiarvon saa osio ”Oppilaanohjaus on auttanut minua opiskelumenetelmieni kehittämisessä”. Siinä keskiarvo painuu 2,3:een. Opiskelumenetelmien kehittäminen on ilmeisesti painunut unholaan seitsemännen luokan jälkeen, jolloin niitä käydään hyvinkin paljon läpi ohjauksessa. Tarvetta niiden kertaamiseen ja uudelleen läpikäymiseen löytyy myöhemmässäkin vaiheessa opiskelua. Tämähän huomattiin jo aikaisemmissakin tuloksissa. Myös osio ”oppilaanohjaus on auttanut minua opiskelu- ym. tavoitteiden asettamisessa” jää keskiarvoon 2,5. Osio ”oppilaanohjaus on auttanut minua oppimisessa” ei nouse kovinkaan korkealle, vaan jää keskiarvoon 2,6. Opiskelutaitoja ja tavoitteiden asettamista siis tulisi harjoitella entistä enemmän.

Nummisen ym. (2002) tekemässä opinto-ohjauksen tilan arvioinnissa huomattiin, että oppilaanohjauksesta perusopetuksen yläluokilla syntyy varsin erilainen kuva riippuen siitä, tarkastellaanko asiaa oppilaan, opinto-ohjaajan vai rehtorin näkökulmasta. Rehtoreiden ja opinto-ohjaajien arviot oppilaanohjauksen tilasta lähes kaikilla osa-alueilla olivat paremmat kuin oppilaiden arviot. Tälle on osittain luonnollinenkin selitys. Esimerkiksi oppilaan arvioidessa saamaansa kasvun ja kehityksen ohjausta vastatessaan kysymyksiin, jotka koskevat itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen kehitystä, hän ajattelee koko elämäntilannettaan ja näkee oppilaanohjauksen osuuden tässä kokonaisuudessa melko vähäisenä. Vastaavasti opinto-ohjaajan vastaus samaan kysymykseen ehkä kuvaa sitä, missä määrin hän katsoo painottavansa henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen ohjausta omassa työssään.

6.6 Opettajakysely tulokset

Opettajakysely tehtiin Hankoniemen yläasteella opettaville opettajille kevään VESO-päivän yhteydessä 22.5.2008. Kysely on mukana liitteenä 2. Tarkoitus oli saada selville kuinka paljon opettajat omasta mielestään antavat ohjausta. Sitä kysyttiin kyselylomakkeen kohdassa 1. Toisessa osassa kysyttiin sitä, kuinka vaikeana opettajat omasta mielestään kokevat ohjauksen. Opettajien piti molemmissa kohdissa arvioida itseään asteikolla 1-5. Arvioitavat asiat olivat Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2004) mainitut kaikkien opettajien ohjaustehtävät. Niitä ovat: 1) Oppilaan ohjaaminen oppiaineen opiskelussa. 2) Oppilaan oppimaan oppimisen taitojen ja oppimisen valmiuksien kehittäminen. 3) Oppilaan opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy. 4) Oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Kyselylomakkeessa kerrottiin alussa kuka kyselyn tekee ja miksi kysely opettajille tehtiin eli ohjaussuunnitelman laatimiseksi Hankoniemen yläasteelle. Sen

lisäksi kerrottiin muutamalla lauseella mitä peruskoulun opetussuunnitelman (2004) kappaleen 4.3 Ohjauksen järjestäminen kertoo ohjaustoiminnasta peruskoulussa.

Kyselylomakkeessa ei tarkoituksellisesti avattu mitenkään opetussuunnitelman lauseita, vaan jokainen sai oman mielensä mukaan miettiä, mitä nämä asiat hänelle merkitsevät. Tämän vuoksi jokaisella oli varmaan omat tulkintansa siitä, mitä lauseiden taakse kätkeytyy. Tämänkin kohdan vastaukset kokosin tulokset taulukoiksi (taulukko 7 ja taulukko 8). Niihin on koottu opettajien vastausten lukumäärä kuhunkin väittämään ja vastausten keskiarvo.

Kyselylomakkeen ensimmäisen kohdassa kysyttiin opettajilta, kuinka paljon he omasta mielestään antavat ohjausta asteikolla 1-5. Ykkösen antanut ei omasta mielestään antanut lainkaan ohjausta ja viitosen antanut ohjasi erittäin paljon.

TAULUKKO 7 Kuinka paljon annan ohjausta? (vastausten lukumäärä ja keskiarvo)

Kuinka paljon annan ohjausta?	1 = en lainkaan	2 = hiukan	3 = jonkin verran	4 = paljon	5 = erittäin paljon	ka
Oppilaan ohjaaminen oppiaineen opiskelussa.	-	1	4	5	3	3,8
Oppilaan oppimaan oppimisen taitojen ja oppimisen valmiuksien kehittäminen.	-	1	6	6	-	3,4
Oppilaan opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy.	-	-	9	4	-	3,3
Oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen	-	-	3	8	2	4,2

Kaikissa kohdissa vastausten keskiarvo meni yli kolmen. Oppilaan opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy sai arvon 3,3 ja oppilaan oppimisen taitojen ja oppimisen valmiuksien kehittäminen sai 3,4. Näiden asioiden ohjaamista opettajat siis omasta mielestään vähiten tekivät. Luku kolme tarkoittaa väittämässä jonkin verran eli myös ohjausta näihin asioihin opettajat jonkin verran antavat.

Ensimmäisen kohdan väite oppilaan ohjaaminen opiskelussa sai korkean pistearvon eli keskiarvoksi tuli 3,8. Arvo neljä tarkoittaa, että opettaja antaa paljon ohjausta ja lähes siihen opettajat arvioivat oman ohjausmääränsä. Kolme opettajaa kolmestatoista arvioi antavansa erittäin paljon (=5) ohjausta oman oppiaineen opiskelussa, joka on tietysti erittäin hyvä asia. Myös paljon ohjausta antavia oli peräti viisi opettajaa.

Korkeimpaan keskiarvoon päästiin viimeisessä kohdassa oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Siinä keskiarvo kohosi yli neljän eli 4,2:een. On hienoa, että opettajat arvioivat käyttävänsä näin paljon aikaa juuri tähän tehtävään. Murrosikäisten yläasteikäisten oppilaiden kanssa työskentelyssä on käytännön kokemus varmaankin kertonut, kuinka tärkeää se on. Voi olla myös pienen yläasteemme (160-170 oppilasta) etu, että kaikki opettajat tuntevat kaikki oppilaat ja huomaavat puuttua asioihin varhain ja ohjata oppilasta hänen kysymyksissään.

Kyselyn toisessa kohdassa kysyttiin opettajien mielipidettä ohjauksen vaikeudesta. Vastauksissa ääripäät olivat 1 ja 5. Tässä kohtaa 1 tarkoitti, että ohjaus ei ole lainkaan vaikeaa ja 5, että ohjaus on hyvin vaikeaa. Tässä kohdassa täytyy huomioida vastauksissa, että luvut ovat tavallaan päinvastoin verrattuna edelliseen kohtaan eli mitä pienempi luku sitä helpompana opettajat kokevat ohjauksen.

Alimpaan keskiarvoon tässä kohtaa pääsi ensimmäinen kohta eli oppilaan ohjaaminen oman oppiaineen opiskelussa. Siinä keskiarvoksi saatiin 1,9. Opettajat

hallitsevat oman oppiaineensa, joten juuri siinä ohjaaminen on tietysti helpompaa. Kukaan opettajista ei pitänyt sitä vaikeana tai hyvin vaikeana.

TAULUKKO 8 Kuinka vaikeana koet ohjauksen antamisen? (vastausten lukumäärä ja keskiarvo)

Kuinka vaikeana koet ohjauksen?	1 = ei lainkaan vaikeaa	2 = hiukan vaikeaa	3 = jonkin verran vaikeaa	4 = vaikeaa	5 = hyvin vaikeaa	ka
Oppilaan ohjaaminen oppiaineen opiskelussa.	4	6	3	-	-	1,9
Oppilaan oppimaan oppimisen taitojen ja oppimisen valmiuksien kehittäminen.	1	4	7	1	-	2,6
Oppilaan opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy.	1	4	5	3		2,8
Oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen	-	5	4	4	-	2,9

Mielenkiintoista oli huomata se, että kukaan vastanneista opettajista ei pitänyt ohjauksen arvioinneissaan ohjausta hyvin vaikeana. Opettajat näyttävän sisäistäneen oman kasvatus ja ohjaustehtävänsä perusopetuksessa. Oma oppiainetta ei pidetä ilmeisesti ohjaukseen nähden ylikorostuneen tärkeänä.

Hangon kaupungin erityispiirteet, teollistunut pikkukaupunki, jossa koulutustaso on suhteellisen alhainen, tuovat kouluun monia erityispiirteitä. Koulutusta ei aina kodeissa arvosteta kovinkaan korkealle ja se heijastuu myös monien kotien asenteissa koulua kohtaan. Hyväpalkkaisia töitä on saanut tehtaista ja satamasta pienelläkin koulutuksella ja se ei ole oikein motivoinut perheitä kannustamaan lapsiaan opiskeluun.

Koulussa, varsinkin yläasteella, se näkyy monilla oppilailla suurena motivaation puutteena. Tämä yhdistettynä sosiaalisiin ongelmiin saa helposti aikaan ei-toivotun kierteen. Tätä yritetään katkaista oppilaan jo yläasteella moninkin toimenpitein.

Nämä käytännön syyt voisivat olla mielestäni vaikutukset opettajien hyvään ja myönteiseen asenteeseen ohjausta kohtaan yläasteellamme. Kaikkien opettajien antama ohjaus koetaan tärkeäksi osaksi koulutyötä ja oppilaan tukemista, kun koti ei aina jaksa tukea riittävästi.

Nummisen ym. (2002) tekemässä opinto-ohjauksen tilan arvioinnissa oppilaan näkemykset oppilaanohjauksen saatavuudesta, laadusta ja toteutumisesta korreloivat opiskeluasenteiden ja sen kanssa, miten oppilas arvioi omaa kehitystään ja osaamistaan. Tämä viittaa siihen, että jos oppilaan itsetuntemus ja käsitys omasta kehityksestään on positiivinen, hän myös suhtautuu saamaansa opinto-ohjaukseen ja sen saatavuuteen myönteisesti.

7. OHJAUSSUUNNITELMAN LAADINTA

Edellisissä kappaleissa läpikäydyn kyselyistä saadun tiedon sekä hyviksi koettujen käytänteiden ja aikaisempien ohjaustapojen pohjalta on Hankoniemen yläasteelle laadittu liitteenä 2 oleva ohjaussuunnitelma. Käytännön kokemuksen mukanaan tuoma tieto sen toimivuudesta auttaa tulevaisuudessa muokkaamaan sitä vähitellen omaan kouluunne yhä paremmin sopivaksi. Tarkoitus on, että ohjaussuunnitelmaa käydään läpi vuosittain ja siihen tehdään korjauksia ja muutoksia tarvittaessa. Olisi hyvä laatia ohjaussuunnitelman lisäksi siihen vielä ohjauksen vuosisuunnitelma, johon tarkemmin koottaisiin esimerkiksi vanhempainilta- ja yhteisvalintapäivämäärät, erilaisten lomakkeiden (valinnaisaine ym.) jako- ja palautuspäivät ja muut asiat, joiden tarkemmat ajankohdat tiedetään vuosittain tarkemmin.

LÄHTEET

Gladding, S. T. 1996. Counseling. A comprehensive profession. 3. Painos. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Haime, S., Huttunen, M.-L., Kuikka, J., Pesonen, A. & Suoja P. 2007. Luokanohjaajan käsikirja. Helsinki: Opetushallitus.

Hallituksen strategia asiakirja. 2006. Hallituksen poikkialueelliset politiikkaohjelmat ja politiikat. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 3/2006. Helsinki. Valtioneuvoston kanslia.

Hangan kaupungin opetussuunnitelma. 2005. Suomenkieliset peruskoulut. [viitattu 29.8.2008] Saatavana www-muodossa: <http://hanko.fi/city/pdf/opetussuunnitelma/pdf>

Koulutus ja tutkimus vuosina 2003-2008. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriön julkaisuja 2004:6. Helsinki.

Kasurinen H. & Vuorinen R. 2002. Ohjauksen toimintapolitiikka Suomessa 2002 – otteita OECD:n arviointihankkeen kansallisesta maaraportista. Teoksessa R. Vuorinen & H. Kasurinen (toim.). Ohjaus Suomessa 2002. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 31-49

Lairio, M., Puukari S. 2001. Ohjaus käsitteenä ja ammattina. Teoksessa M. Lairio & S. Puukari (toim.). Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos, 9-21

Nummenmaa, A.-R., 2002. Ohjaus ammattina, osaamisena ja työprosessin osana. Artikkelit AVO 2001 Ammatinvalinnan vuosikirjassa. Edita. Helsinki, 58 -68

Numminen, U., Jankko, T. Lyra-Katz, A. Nyholm, N. Siniharju, M. & Svedlin R. 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002. Opinto-ohjauksen arviointi perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä koulutuksen siirtymävaiheessa. Arviointi 8/2002. Helsinki: Opetushallitus.

Nykänen, S., Karjalainen, M., Vuorinen, R. & Pöyliö, L. 2007. Ohjauksen alueellisen verkoston kehittäminen – poikkialueellinen ja moniammatillinen yhteistyö voimavarana. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.

OECD. 2004. Career guidance. A handbook for policy makers. [viitattu 21.9.2008]. saatavana www-muodossa: <http://www.oecd.org/dataoecd/53/53/34060761.pdf>

Onnismaa, J. 2002. Ohjaustyön etiikka ja ohjausasiiantuntijuus. Teoksessa J. Onnismaa, H. Pasanen & T. Spangar (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Ohjauksen toimintakentät. Jyväskylä: PS-kustannus, 294-313

Onnismaa, J. 2003. Epävarmuuden paluu. Ohjauksen ja ohjausasiiantuntijuuden muutos. Joensuun yliopisto. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 91.

Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Helsinki: Gaudeamus.

Peavy V. 1999. Sosiodynaaminen ohjaus. Konstruktivistinen näkökulma 21. Vuosisadan ohjaustyöhön. Helsinki: Psykologien kustannus.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2004. Helsinki: Opetushallitus.

Perusopetusasetus. 1998/852.

Perusopetuslaki. 1998/628.

Liite 1

Veli-Jukka Rousu
Hankoniemen yläaste

Ohjaussuunnitelman laatiminen Hankoniemen yläasteelle

Kysely opettajille omasta ohjaajuudesta

Perusopetuksen opetussuunnitelman (2004, kohta 4.3. Ohjauksen järjestäminen) mukaan koulun ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko peruskoulun ajan kestävä jatkumo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheessa.

Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineen opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitoja ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Arvioi asteikolla 1 – 5, kuinka paljon mielestäsi annat sekä kuinka vaikeaksi koet ohjauksen antamisen kyseisissä asioissa?

Kuinka paljon annan ohjausta?

- 1=En lainkaan
- 2=Hiukan
- 3=Jonkin verran
- 4=Paljon
- 5=Erittäin paljon

Kuinka paljon?

1. Oppilaan ohjaaminen oppiaineen opiskelussa.	1	2	3	4	5
2. Oppilaan oppimaan oppimisen taitojen ja oppimisen valmiuksien kehittäminen.	1	2	3	4	5
3. Oppilaan opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy.	1	2	3	4	5
4. Oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.	1	2	3	4	5

Kuinka vaikeana koet ohjauksen antamisen?

- 1=Ei lainkaan vaikeaa
- 2=Hiukan vaikeaa
- 3=Jonkin verran vaikeaa
- 4=Vaikeaa
- 5=Hyvin vaikeaa

Kuinka vaikeaa?

1. Oppilaan ohjaaminen oppiaineen opiskelussa.	1	2	3	4	5
2. Oppilaan oppimaan oppimisen taitojen ja oppimisen valmiuksien kehittäminen.	1	2	3	4	5
3. Oppilaan opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy.	1	2	3	4	5
4. Oppilaan persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.	1	2	3	4	5

liite 2

HANKONIEMEN YLÄASTE
Haagapuisto
10900 Hanko

24.8.2008

OHJAUSSUUNNITELMA

OHJAUS ENNEN OPINTOJA

Opinnoista tiedottaminen / yläasteella opiskelu

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Kielten (A1, A2,B1,B2), uskonnon/ET, TN/TS valinnat ala-asteelta yläasteelle	6.-luokkalaiset	Opo, rehtorit(a-a ja ya)	helmikuu	
Tutustumiskäynti tuleville 7-luokkalaisille	6.-luokkalaiset	opo	toukokuu	

Saattaen vaihto

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Siirtokokoukset ala-asteen kanssa	6.-luokkalaiset	Oppilashuoltohenkilöt (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja), luokanohjaaja, luokanopettaja, rehtorit	Huhti-, toukokuu	
Luokanopettajan ja luokanohjaajan tapaamiset tarvittaessa	6.-luokkalaiset	Luokanohjaaja, luokanopettaja	Huhti-, toukokuu	
Eriyisjärjestelyjä tarvitsevat	7.-luokkalaiset	Oppilashuoltohenkilöt, luokanohjaajat, oppilas	Elo-, syyskuu	

OHJAUS OPINTOJEN ALUSSA**Kasvun ja kehityksen ohjaus**

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Koulu tutuksi	7.-luokkalaiset	Koko koulun henkilöstö	Elo-, syyskuu	
Ryhmyttäminen	7.-luokkalaiset	Luokanohjaaja, tukioppilaat	Elo-, syyskuu	Jatkuva seuranta
Kodin ja koulun välinen yhteistyö	7.-luokkalaiset	Luokanohjaaja, rehtori		
Oppilashuolto ja tukitoimet	7.-luokkalaiset	Luokanohjaaja, rehtori, erityisopettaja, terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori	syyslukukausi	Jatkuva seuranta
Oppilasta koskevien tärkeiden asioiden tiedottaminen muille opettajille huoltajan luvalla	7.-luokkalaiset	luokanohjaaja, terveydenhoitaja	syyslukukausi	
Osallistuminen ja vastuunotto yhteisten asioiden hoidosta	7.-luokkalaiset	Luokanohjaaja, kaikki aineenopettajat	syyslukukausi	
Kehityskeskustelut	7.-luokkalaiset, vanhemmat	luokanohjaaja	tammi-, helmikuu	

Opintojen suunnittelu ja seuranta

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Erityisjärjestelyjä tarvitsevat (mm. HOJKS, HOPS)	7.-luokkalaiset, vanhemmat	Erityisopettaja, luokanohjaaja,	Elo-, syyskuu	jatkuva
Valintojen tarkistaminen ja muuttaminen	7.-luokkalaiset	Aineenopettajat, rehtori, opo	Syyslukukauden alussa	
Syrjäytymisvaarassa olevien tarkkailu	Valvontaluokan oppilaat	Luokanohjaaja, aineenopettajat	Koko ajan	
Valinnasiaineiden esittely	7.-luokkalaiset vanhemmat	Aineenopettajat, opo	Tammi-, helmikuu	
Poissaolot ja opintomenestyksen seuraaminen	Valvontaluokan oppilaat	Luokanohjaaja, opo, oppilashuoltoryhmä	Koko ajan	

Opiskelutaitojen ohjaus

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Oman oppimistyylin tunnistaminen	7.-luokkalaiset	Aineenopettajat, erityisopettaja, opo	Syyslukukauden alku	
Opiskelutekniikat, kokeisiin valmistautuminen	7.-luokkalaiset	Aineenopettajat, erityisopettaja, opo	Syyslukukauden alku	
Aineen opintoihin liittyvien ongelmien ennaltaehkäisy	7.-luokkalaiset	Aineenopettajat, erityisopettaja, opo	Syyslukukauden alku	

Ammatilliseen suuntautumiseen ja jatko-opintoihin ohjaus

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Itsetuntemuksen opettelua	7.-luokkalaiset	Opo, erityisopettaja	Alkaen syyslukukaudella	

OHJAUS OPINTOJEN AIKANA

Kasvun ja kehityksen ohjaus

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Kodin ja koulun välinen yhteistyö	8.-luokkalaiset, vanhemmat	luokanohjaaja	Alkaen 7.-luokalta ja jatkuen koko ajan	
Pitkäjänteinen itsensä kehittäminen	Valvontaluokan oppilaat	Luokanohjaaja, opo	Alkaen 7.-luokalta ja jatkuen koko ajan	
Kasvatuksellinen ohjaus pulmatilanteissa	Valvontaluokan oppilaat	luokanohjaaja	Alkaen 7.-luokalta ja jatkuen koko ajan	
Toisen huomioon ottaminen	Valvontaluokan oppilaat	Koko henkilökunta	Alkaen 7.-luokalta ja jatkuen koko ajan	
Oppilaan ojentaminen, tukeminen, neuvominen, ja rankaiseminen tarvittaessa	Valvontaluokan oppilaat	luokanohjaaja	Alkaen 7.-luokalta ja jatkuen koko ajan	

Opiskelutaitojen ohjaus

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Kertausta ja työelämässä tarvittavat tiedot ja taidot		Aineenopettajat, opo	Koko ajan	

Opintojen suunnittelu ja seuranta

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
HOPS, HOJKS ja muiden erityisjärjestelyiden tarkastaminen		Erytisopettaja, luokanohjaaja,	Koko ajan	

Ammatilliseen suuntautumiseen ja jatko-opintoihin ohjaus

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Opintokäynnit ammatillisiin oppilaitoksiin	8. ja 9-luokan oppilaat	opo	Lukuvuonna tarvittaessa	
Työelämään tutustuminen (3 pv)	8.-luokkalaiset	opo	8 lk:n kevät	

OHJAUS OPINTOJEN PÄÄTTÖVAIHEESSA

Kasvun ja kehityksen ohjaus

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Kodin ja koulun välinen yhteistyö	Valvontaluokan oppilaat	luokanohjaaja	Koko 9.-luokka	
Mennyt aika koulussa	Valvontaluokan oppilaat	luokanohjaaja	Koko 9.-luokka	
Valmistautuminen tulevaisuuteen	Valvontaluokan oppilaat	luokanohjaaja	Koko 9.-luokka	

Opiskelutaitojen ohjaus

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Henkilökohtainen ohjaus jatko-opinnoista	9.-luokkalaiset	opo	Koko ajan	
Pienryhmäohjaus esim. hakuprosessista ja ainevalinnoista	9.-luokkalaiset	opo	Koko ajan	

Opintojen suunnittelu ja seuranta

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Poissaolojen ja opintomenestyksen seuranta	Valvontaluokan oppilaat	Luokanohjaaja, opo	Koko ajan	
Kertausta asioista tarvittaessa	Valvontaluokan oppilaat	Luokanohjaaja, opo	tarvittaessa	

Ammatilliseen suuntautumiseen ja jatko-opintoihin ohjaus

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
Työelämään tutustuminen (2 vk)	9.-luokkalaiset	opo	9 lk:n syyslukukausi	
Opintokäyntien järjestäminen	9.-luokkalaiset	opo	9 luokka	
Neuvottelumahdollisuudet huoltajille ja oppilaalle jatko-opinnoista	9.-luokkalaiset, vanhemmat	opo	9.luokka	
Jatko-opintosuunnitelman tekeminen (+ varasuunnitelma)	9.-luokkalaiset	opo	9.luokka	
Yhteiskunnan tarjoamista tietojen ja ohjauspalveluista tiedottaminen	9.-luokkalaiset	opo	9.luokka	
Vierailijoiden tuominen eri oppitunneille	9.-luokkalaiset	Opo, aineenopettajat	9 luokka	

OHJAUS OPINTOJEN JÄLKEEN / SEURANTAVAIHE

toimenpiteet	kohderyhmä	toteuttajat	ajoitus	seuranta
jälkiohjaus	Opintonsa päättäneet	opo	kesäkuu	
Tilastoihin tutustuminen	Opintonsa päättäneet	Opo, rehtori	Jatko-opintopaikkojen selvittyä	